

Van Dexia tot onze energiefactuur

2011/91
02 | 12 | 2011

MENSEN

WELVAART

BESCHERMING

Ivan Van de Cloot
Hoofdeconoom
Itinera Institute

Laurent Hanseeuw
Junior Fellow
Itinera Institute

De mediaheisa rond de zaak Dexia heeft gezorgd voor een publieke aan-de-kaak-stelling van de financiële sector en haar vele blunders, de huidige en oude blunders. Dit gezegd zijnde, met alle respect voor de apparatsjiks van de partijen, in het geval van Dexia, berust de eindverantwoordelijkheid gedeeltelijk op de schouders van de politici namelijk de bestuurders van Dexia of van de Gemeentelijke Holding. Inderdaad, de politieke beslissingsbevoegden keurden de rekeningen goed van de bank en de holding. Ze werden betaald om de belangen te verdedigen van de gemeenten en van haar burgers.

Zij moeten dan ook geen budgettaire uitvluchten zoeken voor hun verantwoordelijkheden. Inderdaad, in de marge van de besprekingen in de bijzondere parlementaire commissie Dexia, heeft het uiteenvallen van de Gemeentelijke Holding natuurlijk budgettaire gevolgen. Voor de gemeenten vertaalt het verlies aan dividenden van hun holding zich in een tekort op het jaarlijks budget van 2% tot 4%. Sommige gemeenten zullen zelfs een tekort aan inkomsten hebben van

om en bij 10%. Met de gemeenteraadsverkiezingen van 2012 in het vooruitzicht, denken de lokale mandatarissen al na hoe zij kunnen vermijden een dergelijke budgettaire last te laten dragen door hun kiezers, want dat zou wel eens kunnen uitdraaien op een electorale afstraffing. Sommigen zijn er echter van overtuigd een discreet achterpoortje te hebben gevonden voor dit financiële probleem, of dat denken ze tenminste, namelijk het verhogen van de distributietarieven van elektri-

“

Een stijging van deze tarieven omwille van overwegingen die niets te maken hebben met het transport en de distributie van elektriciteit, toont aan in welke mate de politieke beslissers weinig eerbied hebben voor de principes van een gezonde concurrentie en een efficiënte regulering.

”

citeit. En dit is zowel economisch als politiek een (zeer) slecht idee.

In de eerste plaats voor de economie. De elektriciteitsmarkt is sinds de «liberalisering» een zeer ingewikkelde markt.

Kort samengevat kan men zeggen dat de markt in drie delen is opgedeeld: de productie, transport-distributie en de leveranciers. Het eerste en derde deel van de markt zijn in principe geliberaliseerd en onderworpen aan de vrije mededinging. In principe is dat zo, maar iedereen weet onder-

tussen dat het monopolie van de kernproductie in handen is van Electrabel, wat een vervalst beeld geeft van de realiteit. Bovendien zorgt de nevelige boekhoudkundige band met haar filiaal ECS (Electrabel Customer Services), dat ook actief is en een dominante positie heeft als leverancier, voor een nog minder daadwerkelijke concurrentie. Het transport en de distributie zijn echter monopolistische en gereguleerde activiteiten. Het transport- en distributienetwerk kunnen niet worden gekopieerd, ze worden beschouwd als natuurlijke monopolies. Met andere woorden, het gaat over een sector die economisch minder efficiënt is indien er meerdere concurrerende ondernemingen zijn.

Het probleem van een monopolie echter is dat het hogere prijzen vastlegt dan wat een concurrerende onderneming zou doen, vermits het niet belemmerd wordt door andere ondernemingen om de winsten te maximaliseren. Om dus dergelijke risico's te vermijden is de liberalisering van de energiesector gepaard gegaan met een regulering van het transport en de distributie van energie om aan alle belanghebbenden en zeker aan de eindconsumenten, transport – en distributieprijzen te waarborgen die de realiteit van de kosten weerspiegelt. In België wordt deze regulering verzekerd door de CREG op federaal niveau en door drie gewestelijke regulatoren. De regulering gaat verder dan gewoonweg verzekeren dat er geen misbruiken plaatsvinden of extreem hoge winsten worden aangerekend in het kader van deze natuurlijke monopolies. De regulator heeft de macht om de vraagprijs voor de distributietarieven te bepalen.

In heel wat landen, waaronder Nederland, maken de regulatoren gebruik van deze macht om de transport- en distributiebedrijven aan te zetten de kosten te drukken en bijgevolg dus ook hun prijzen. Maar in België zijn de regulerende bedrijven Elia, voor het beheer van het hoogspanningsnet, en Sibelga, Ores en Eandis voor de distributie in elke regio. Wel-

nu, het is een publiek geheim dat de ondernemingsraden van deze bedrijven gepolitiseerd zijn en dat de grote dividenden teruggesloopt worden aan de gemeenten. Het is een beetje het verhaal van de slang die in zijn eigen staart bijt, de regulator is namelijk vaak belemmerd – al was het stilzwijgend - in zijn handelingen omwille van het politieke belang dat deze bedrijven vertegenwoordigt. Het wordt dus duidelijk dat een stijging van deze tarieven, zonder een akkoord van de regulatoren, omwille van overwegingen die niets te maken hebben met het transport en de distributie van elektriciteit, een economische dwaling is en toont aan in welke mate de politieke beslissers weinig eerbied hebben voor de principes van een gezonde concurrentie en een efficiënte regulering. Het is dus niet verwonderlijk dat de doorsnee burger nogal sceptisch is als men hem spreekt over liberalisering van de energiemarkt.

Vanuit een politiek oogpunt, zou de verantwoordelijkheidszin prioritair moeten zijn. Zowel de bestuurders van de gemeentelijke holding als elke Belgische gemeenten, vooral zij die deelgenomen hebben aan de herkapitalisatie van

Dexia in 2008, dragen de verantwoordelijk voor de liquidatie van de Gemeentelijke Holding. Er is dus een plicht tot transparantie om aan de kiezers uit te leggen wat de impact hiervan is op de gemeentelijke financiën en door voorstellen te formuleren op lokaal niveau om deze weer aan te zuiveren. Bovendien, indien een onrechtstreekse verantwoordelijke moet worden aangeduid dan is het de kiezer die de lokale mandatarissen heeft verkozen. Indien iemand moet betalen voor de dwalingen van Dexia dan keert men zich best tot de belastingbetaler en niet tot de energieconsument, die hier niets mee te maken heeft. Last but not least, energie is verhoudingsgewijs belangrijker voor de gezinnen met een laag inkomen en een stijging van de distributietarieven zal dus vooral de meest bescheiden mensen raken. Sommigen denken er momenteel aan om de crisis door de rijken te laten betalen, wel hier heb je de perfecte illustratie van een echt slecht idee.

Ivan Van de Cloot

Hoofdeconoom

Laurent Hanseeuw

Economist

Voor duurzame economische groei
en sociale bescherming